

A 231
3

00. J.

Hist.

III

C. 2.

Quarto. N. 521.

III 4to I IV 2°

J. VI, 880.

1. 7
2. 9
3. 4
4. 2
5. 2
6. 2
7. 2
8. 9
9. 8
10. 1
11. 1
12. 2
13. 4
14. 2
15. 1
16. 5
17. 2
18. 2
19. 2
20. 2
21. 2
22. 2
23. 2
24. 2
25. 2
26. 2
27. 2
28. 2
29. 2
30. 2
31. 2
32. 2

Notae in Volumine Capantur

1. Philologia suspecta et invisa ad Ebr: 2 p 8.
2. De Suis gentium tabularibus ex antiquitate
3. Carmen saeculare de spiritu S. ex Hepto publicatum
4. De fura scripturae Sacrae
5. De Dei nostri gratiam in Carthiviam transmutantibus ad Judae 4.
6. De conulatione a mortuorum resurrectione ad resurrectionem Christi valida ad 1 Cor: xxi p 16
7. De oraco fidei conjugalis exemplo ad Gal: 2 p 18.
8. Fidelium Πραξις ad Ebr: VI p 18. 19. 20.
9. De Paulo e carne Pauli extracto ad 2 Cor XII p 4. ~~10.~~
10. Deus gratiosissimus
11. Cactus fluminum ad Ebr: LVII p 6.
12. De velis tabernaculi atq; templi
13. Commentatio philologica ad 1 Reg: XIX p 4.
14. De furis et tinctura oculorum, faciei, capillorum ad Deut: XXII p 5.
15. ad locum eundem Diff: II. de speculo.
16. Avosur opiniones doctorum quorundam
17. De anno Tobelae secundum disciplinam Hebraeorum ex Lev: XXV.
18. U. Quadriga Disputationum Hebr. de arbore Vitae a Echemutio
19. De usu alborum calculorum apud veteres ad Apoc: II p 11.
20. Disputationum Anti-Herodotianarum biga.
21. Manuscriptio philologica ad constitutionem Dei naturalem
22. De animabus his mortuorum inter coelites comorantibus in prima separatione
23. De Noe et Vaticinio ejus
24. Pharisaeos a protolapista non baptizatos
25. De justificatione coram hominibus
26. Disertatio epistolica ad Marc: XI p 10.
27. An S. S. Frimtas ex ratione demonstrari queat?
28. Pecae melechematum philologicorum
29. De Indiciis praeparatum astrahentibus ad 1 Cor: VIII p 14.

23. Quod Christus in coena sua seipsum agnum paschalem non comedit.
* 24. De grecorum proverbio πρὸς ἑσπέρην λακίλειον ad del. 8. p. 24. v. 16.
25. De casu observationum philologicarum et litterarum

graeca	arabica
chaldaica	hebraica
syriaca	armenica
persica	egyptiaca

26. De feruolymis aureis
27. De Theraphim ad Hosea 3. v. 4. r.
28. Discours sur l'accroissement de la philosophie par la revelation.

* felicit

e 5

RECTORE ACADEM. MAGNIFICENTISSIMO;
SERENISSIMO PRINCIPE;
AC
DOMINO,
DOMINO FRIDERICO,

PRINCIPE HEREDITARIO
DYCATVS MECLENBURGICI,
PRINCIPE VANDALORVM, SVERINI, AC RACEBURGI,
COMITE SVERINENSI,
& OSTOCHII, ET STARGARDIAE TERRARVM

DOMINO,
DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

TEMPVS QVADRAGESIMALE,
PASSIONIS DOMINICAE PIAE RECORDATIONI SACRVM,
INDICIT,

ILLVDQVE PIE, DEVOTEQVE TRANSIGENDVM,
CIVIBVS ACADEMICIS,

PRO OFFICII PARTIBVS,
SERIO COMMENDAT,
HAC ETIAM OCCASIONE

DE
DEI NOSTRI GRATIAM
IN LASCIVIAM TRANSMVTANTIBVS
IVDAE, COMM. IV.

NON NVLLA DISSERIT,
ACADEMIAE PRO-RECTOR
IOAN. HENRICVS BECKER;
S. S. THEOL. D. ET P. P. O.

ROSTOCHII,
TYPIS IO. IAC. ADLERI, SERENISSIMI DVCS AVLICII,
& ACADEMIAE TYPOGRAPHI.

Sex retro anni sunt, Cives Honoratissimi! quod, pro ratione eiusdem, quo hodie fungor, officii, Programmatae quadragesimali vobiscum communicauerim Litaniam de vulneribus Christi Herrnhutanam, eamque obseruationibus meis stipatam, Notabam tunc dictiones, in illo hymno antiphono occurrentes obscuras, hyperbolicas, ineptas, insipidasque. Reprehendebam inutilem battologiam, *βεβήλως κενωφωρίας*, I Tim. VI, 20., vaniloquentiam mysticam, et aenigmaticam. Improbabam genus dicendi nimis humile, populare, puerile, exluccum, profanum, sanctissimis Christi vulneribus longe indignissimum. Castigabam malefanas meditationes, insultas allegorias, & phantasiae lusus procaces scandalososque. Indicabam regnantem vbique Spiritum fanaticum. Sensum denique mitiorem, vel possibilem, sola, at christiano amori attemperata, coniectura, in illo inusitato scribendi genere inuestigare laborabam. Verum, temporis progressus, experientia infelix, & euulgata interim scripta copiosa, quae in illum numerum excreuerunt; vt de solis herrnhutanis rebus modica prope bibliotheca colligi possit, nimis aequum me, in coniectando huius hymni sensu, interpretem fuisse, nimis parum me dixisse, peiora omnia esse, quam quis tunc poterat suspicari, obscuras dictiones, & allegorias non malefanas tantum esse, sed tegere etiam iniquitatis, quo maius, & ferocius vix vllum

lum, a condita N. T. ecclesia, auditum fuit, mysterium, abunde comprobarunt. Quod ego ranarum *κροκί & Βρομεκικεξέξ*, ob insulſam dicendi rationem, referre duntaxat putabam, vere ranarum vox erat, at illarum, quarum mentionem facit *D. Ioannes, Apocal. XVI. 13, 14.* exeuntium nempe ex ore draconis, bestiae, et pseudoprophetae, immundorum spirituum diabolicorum. Virus enim suum, suamque spurcitiem euomit postea liberius & impudentius longe ZINZENDORFIVS, alter ille *Mabumed*, qualem peculiari libello non iniuste adpellat Strasburgenſium Theologus S. R. DN. D. FROEREISENIVS. Zizaniam eum copiose spargere, veritati & pietati nociuam, religionum indifferentia laborare, versipellem maxime esse, de argento opulentiores turpiter emungere, artibusque variis rem suam iuuare, iam tum satis erat euictum. Fundamentum autem religionis christianae, immo & naturalis, euersum ire, S. Scripturae auctoritatem pessundare, vix vllum fidei articulum fundamentalem intemeratum relinquere, salutis ordinem penitus disiicere, legem diuinam nauci habere, poenitentiam ridere, vitae sanctimoniam ioco habere, sibi, suisque intimioris chori focis, omnia permittere, mulierum vsum communem introducere, omni erga egenos misericordia carere, opibus a se exutes in exilium mittere, captos tendinibus suis simpliciores, sectaeque suae adscriptos cunctos, vsu rationis priuare, & bruta obedientia sibi adstringere, ad incaſtum spurcumque sensum & vsu de vulneribus Christi sanctissimam doctrinam turpissime adcommodare, Papismum reintrodúcere velle, crassis de sua, gentes ad Christum ducendi, diligentia, mendacis mundum decipere, animarum, suae salutis cupidarum, multa millia fraudibus ita illaqueare, vt pedem, quamuis velint, retrahere nequeant, constitutis praeterea earum directoribus sceleratissimis nebulonibus, &c. omnia ista, vt crederet, quis a se poterat impetrare aequus animus? Quae paullatim rumore, & propalante vno alteroue e castris ZINZENDORFII transfuga, percrebescebant, fidem vix inueniebant, de illata sibi, suisque ferocissima iniuria clamante, scribente hypocrita verſutissimo.

Verum, quod de huius farinae hominibus impostoribus-
que, extus piis, intus in cute scelestissimis, Apostolus, 2 *Tim.*
III. 9. praedicat: *Non proficiet amplius!* (LUTHERVS: *Sie*
werdens die Laenge nicht treiben.) Nam stultitia eorum manifestata
erit omnibus, sicut & Iannis & Iambris facta est; id etiam ZIN-
ZENDORFIO, eiusque socii, actu nunc euenit. Comperti
enim sunt tales, quales allegato loco ab Apostolo notantur v. 1-8,
vbi velut speculo, vera eorum facies apertius conspicienda ex-
hibetur. Detecta est eorum nequitia; reuelata ab iis, qui e
laqueis ipsorum tandem se liberarunt, in lucem protracta, &
castigata a cordatis Theologis, vno pluribus, praesertim a S. R.
DN. D. BENNERO, HOFFMANNO, WALCHIO,
BAVMGARTEN, FRESENO, & BENGELIO; ma-
nifestata etiam per seipsam, scriptis, sermonibus, canticis
praecipue, subinde impudentius fabricatis, eius quidem notae,
vt lecta, auditaue, non possint non in stuporem horroremque
rapere animum *ψυχῶς* honestum, nedum christianum, Nu-
minis reuerentia captum. Dicit enim vix potest, quam foedo,
salaci, impudico, plus, quam *Petroniano* aut *Iuuenaliano* stilo,
quasi versans inter faunos & satyros, canens de vulneribus
Christi, de sacra Synaxi, de vnione Christi cum fidelibus my-
stica, de coniugio, de circumcissione Christi, & vbicunque
scurrili ingenio habenas laxandi occasionem reperire potest, res
verendas, & pudicis auribus tacendas, adtemperet rebus spiri-
tualibus sanctissimis, de Gnosticorum grege ZINZENDOR-
FIVS? Certe is, animi leuitate, stili obscoenitate, religionis,
quam repurgare hypocrita gessit, temeraria violatione, frau-
dam & imposturarum saecunditate, EDELMANNVM, acer-
bissimum ceteroquin religionis christianae osorem et subsanna-
torem, hostem tamen apertum et professum, nec vitae inhone-
stia naturali notatum, ita vincit, vt, comparatione secum insti-
tuta, pium illum faciat. Tollit enim re vera, et ridet omnem
honestatem naturalem, & ex hominibus, corrupendo eorum
tum rationem, tum mores, bestias format, indignus ciuitate poli-
tica, nedum ecclesiastica; potius, ceu pestis seculi spectandus,
et,

et, nisi viam Balaami tandem velit deferere, 2 Petr. II. 15, et
sobrius euadere e diaboli laqueo, 2 Tim. II. 26, permittendus
DEO iustissimo scelerum vindici, in cuius manus incidere, terri-
bile est. Ebr. X. 31.

Quamuis ergo supra memoratae, de vulneribus Christi,
Litaniae herrnhutanae plenior nunc sensum, & illustrationem
hoc programmate possem et quidem ex ipsius Comitibus sermoni-
bus publicis, qui in hanc Litaniam typis exstant, e postea fa-
bricatis hymnis, sat squalidis, e Zinzendorffianae Cohortis mori-
bus, & libidinosa praxi, arcana olim, nunc ad lucem solis ex-
posita, petitam, suppeditare; tamen, cum de his omnibus
nunc per alios satis constet, ne animis tenerioribus, parumque
consolidis, scandalum praebeream, quod mente alias constitue-
ram, propositum relinquo, et potius meditandum Vobis com-
mendo, quod, impietatem Zinzendorffianam animo mecum vol-
uenti, in recollectionem mihi venit, dictum Apostoli Iudae E-
pist. Cathol. comm. IV.: *Subingressi sunt quidam homines, qui olim
praescripti fuerunt in hoc iudicium, impii, qui DEI nostri gratiam
transmutant in lasciuiam, & solum dominatorem DEVM, & do-
minum nostrum, Iesum Christum abnegant.*

Limitum huius scriptionis memor, & breuitati studens,
quae plenior exegesi digna erant, succinctius tamen
persequare; praesertim, cum ea dudum sint plenius excussa
a celeberrimis ecclesiae nostrae exegetis, quos recensent B. DN.
WOLFIVS, in *Curis* etc. LILIENTHALIVS in *libk Archiv*,
et SCHETELIG, in *Biblioth. Dissp.* ad hunc locum.

Quare 1) prolixè non percensebo, quid sit Πάλαυ προγε-
γραμμένες ἕναυ εἰς τὸ ἴο κήμα! Sufficiat indicasse, quod cum
THEOD. BEZA, et IO. PISCATORE, Calviniani in hac
phraasi praesidium quaerant absoluto suo decreto, nec erubescant
inde inferre: DEVM esse causam peccati. Quod e
fonte pro se eruere laborant, id etiam in versionibus, quas
hoc loco repetere, nimis prolixum foret, non negligunt, Non
miror, SEB. CASTELLIONEM ita vertere: *olim ad hoc
ipsum iudicium designati!* cui etiam accedit h, l. Versio Anglicana,
non

non aequae Belgica & Gallica. Sed, quod ZINZENDORFIVS ita habeat: *Eben die, welche vorlaengst zu diesem Gericht ange-
setzt waren; id indifferentissimum eius, quo & hoc loco Calui-
no Reformatis placere studuit, non obscure confirmat.* B. L. V-
THERI versionem, quam paulo clarius exponit S. R. DN. D.
HEVMANNVS, in suo *N. T.* ita habens: *Gottlose Menschen,
von denen vorzeiten schon geschrieben ist, dass sie in dieses Gerichte
fallen wuerden!* vindicant, et aduersam sententiam confutant
solide B. DORSCHERVS, in *Fragm. Commentarii in Epist. Iudae*,
edito a B. DN. D. FECHTIO, pag. 71. *sqq.* B. FEVSTKIN-
GIVS, in *Comment. in Epistolam Iudae*, inserto B. AEGIDII
HVNNII *Thesauro Apostolico*, pag. 1155. B. D. SAM. POMAR-
RIVS, *Comment. in Epist. Iudae*, pag. 169. *sqq.* B. D. ABR. CALO-
VIVS in *Bibl. Illustr.* ad h. l. Vnum addo: Quodsi προγεγραμ-
παλαι εἰς τὸ κρίμα, de actu iudiciali diuino decretorio intel-
ligeretur, quum de decretis diuinis minus commode dicatur,
quod sint formata antiquitus, rectius vero, quod sint formata
ab aeterno; verosimile non est, Spiritum S. in hunc sensum,
voce, παλαι, vti voluisse: ἀπ' ἀρχῆς, vel
ἀπὸ τῆς αἰώνος. Itaque, ad exstantem dudum de his homuncio-
nibus praedictionem prophetica respici, recte colligitur. At-
qui Christus, et apostoli, si a prophetis V. T. abstrahimus,
pessima, per pessimos homines, tempora succedentia fore, saepe
praenunciarunt. Ipse Iudas h. l. ad praedictiones propheticas
lectores suos remittit *com. 14-18, conf. Act. XX, 29 1 Tim. IV.*
1 sqq. Sed, concedamus, memoratam dictionem, de προγε-
γραμμένοις εἰς τὸ κρίμα, decretum diuinum exprimere, vt
vertatur ita: *Qui dudum adiudicati sunt ad hanc condemnationem.*
(quo de sensu varia notanda lege apud B. WOLFIVM, in
Curis crit. N. T. ad h. l.) nullo tamen pacto exinde sequeretur,
aut, dari decretum reprobationis absolutum, aut, peccati caus-
sam in DEO, & eius decreto residere. Impius adpellat Aposto-
lus hos προγεγραμμένοις; iustene DEVS, ab impiis & friuolis
peccatoribus manum retrahere, illosque sibi ipsis permittere,
decernit? meruitne malitiose peccans, vt DEVS eum finat
ruere

ruere in peccata grauiora? Qui contumaciter Numen spernit, et peccandi habitum contrahit, nonne is sua sponte fit semper peior? Iudicium DEI permissiuum, estne continuatae diu malitiae, tum per se fructus, tum iusta retributio? Efficienter solus homo, permissiue DEVS, ad id, in quo constituitur iudicium, concurrat. Quo diutius a DEO homo se auertit, eo magis DEVM auertit a se: quemadmodum sol non recedit a terrae hemisphaerio, et noctem efficienter inducit; manens semper idem, et suo loco, spargens semper eosdem luminis radios; sed terrae hemisphaerium, a sole se auertendo, lumini solari se subtrahit, vnde vesperam et crepusculum, tandem, soli diametraliter oppositum, plenam noctem, & spissas tenebras experitur. Quod temporis punctum, absque errandi periculo, quibus astronomus potest προγενέσθω infallibiliter, nec tamen ad ipsum effectum aliquid confert causalliter. Pariter DEI, quorsum malitiae homo processurus sit? praeuidentis, προγενέσθω εως ἡμεῶν κρίμα, infallibilis est, nec tamen vsque quaque causallis. Porro autem homo, qui cursum peccati non fessit, sed pergit, ut equus effundens se in praelium, Ier. VIII. 6. quamuis gratiam experiatu reuocantem ordinariam, hanc tamen, mali consuetus, subinde infirmat; vnde non potest non sequi induratio. Rectene in illum, ab aeterno ita praeuisum, ab aeterno etiam statuitur DEI προγενέσθω saepius dicta? Conf. Ps. LXXXI. 12. 13, Prou. I, 24 sqq. Ezech. XX. 39, Rom. I. 24. 26. Indurationis autem, et diuinae manus retractionis, illud κρίμα esse, quod Apostolus per pronomen ἡμεῶν designat (iudicio aeternae damnationis post mortem dilato) e verborum nexu patet. Non igitur, ait D. FEVS TKINGIVS I, c. sermo hic est de DEI praedefiniens consilio, sed de vindicantis iudicio!

Nec 2) multis discutiendum mihi sumo quod cum quibusdam Caluino Reformatis, plus adhuc cum Socinianis, de eo disputatur: An hoc commate 4, verba: τὸν μόνον δεσπότην θεόν, καὶ κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν ἀγενόμενοι, de Christo exponenda sint; quod nempe is fit: ὁ μόνος δεσπότης θεός? Caluianiani

niani, de voce *Δεσπότης*, an soli Deo Patri, an vero Christo etiam competat? litem sine causa mouent. Nam Christus alibi ita adpellatur; sufficiat adlegasse locum pararellum 2 *Petr.* II. 1, ubi per redemptorem *Δεσπότην*, nemo, nisi is, qui vitam & sanguinem *λύτρον* pro nobis dedit, *Matth.* XX. 28, intelligi potest. Is autem non est Pater, sed Dominus noster Iesus Christus. Vox, *κύριος*, in N. T. idem significans, quod *יהוה* in V. T. To, frequentissime, et apud *Iudam h. l.*, Christo tribuitur, frequenter etiam Patri; saepe permutatur vox *Δεσπότης* & *κύριος*. Unde sequitur, eiusdem has voces esse potestatis & significatus, in N. T. Qui essentiam eandem tribus DEI tatis personis fatentur esse communem, hos mirum est dubitare de communionem nominum, exceptis personalibus, Sociniani autem, Christi veram deitatem negantes, de DEO separatim, et de Christo seorsim, Apostolum loqui, contendunt; ad DEVM referentes voces; *τὸν μόνον Δεσπότην θεόν*; ad Christum vero solam vocem: *κύριον*. Quod si ex hoc loco vnico vera Christi Deitas esset conficienda, & contra Socinianos vindicanda, vt litem nobis hic mouerent, operae ipsis pretium foret. Iam, cum Deitas Christi è multis aliis Scripturae locis euidentissimis ita clare demonstretur, vt elabendi, nisi per absurdissimas exceptiones, rimam non inueniant; hoc loco fluctus in simpulo cient. Ipsi, essentiale DEI nomen *יהוה* in versione graeca *τῶν LXX*, aliter, quam per vocem: *κύριος*, raro exprimi; hanc ergo graecam vocem etiam in N. T. essentialem DEVM significare, norunt. Nec momentum trahit, quod particulam: *καὶ*, urgeant, quasi per illam, ceu copulatiuam, duo indicentur praedicationis subiecta, DEVS nempe & Christus: Hanc enim particulam non copulatiue hic sumi, sed declaratiue, ut intelligatur, eundem illum *θεόν Δεσπότην μόνον* esse *κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν*, ostendit articulus, cunctis his nominibus communiter praemissis: *τὸν*; qui, si filius esset Christus, & alius, solus despota DEVS, hinc, si praedicationis forent subiecta duo, repetendus fuisset ita: *καὶ τὸν κύριον*. B. DORSCHEVS *loc. cit.*, ad haec praedicata non incongrue coniecit,
apo-

apostolum, de Christo loquentem, cumulasse, data opera, haec nomina: *Δεσπότης*, *Θεός*, *Κύριος*, vt nempe deitatem Christi eo plenius doceret: Septuaginta enim interpretes in V. T. vocem יהוה exprimere frequentissime per vocem: *κύριος*, ארני, per vocem: *Δεσπότης*, אלהים, per vocem: *Θεός*. Pluribus contra Socinianos rem confecerunt, post eos, quos supra adlegauī, D. CALOVIUS, in *Bibl. Illustr. D. LANGIUS*, in *Apostol. Licht und Recht*, PRÜCKNERVS, in *Vindiciis biblicis*, ad h. l.

Sed iam me conuerto ad textus reliqua, vt dispiciam, quis sit ille gratiae DEI nostri, et domini I. C., abusus, quem apostolus innuit, adcusando *χαρὴν μετατιθέντες*; hinc: quid *ἀσελγεία*, qua eum negant? deinde, qui sint illi, ad quos hac adcusatione apostolus sigillatim respiciat? De singulis, qua fieri potest, breuitate, dicam.

Per gratiam, quae in abusum trahitur, non generalis illa, qua multis beneficiis homines DEVS, cumulat, creando, conferuando, prouidendo, alendo, custodiendo, intelligenda est; sed potius specialis, spectans ad animam saluandam, exserta in redemptione per Christum facta, hominibusque in euangelio oblata, *Iob. I. 16. 17.* gratia mere gratuita, *Ephes. II. 8.* qua sine merito iustificamur, *Rom. III. 24*; peccatorum remissionem obtinemus *Aët. X. 43*, et iure filiationis diuinae donamur *Io. I. 12*, cum certa spe aeternae salutis. *Rom. VIII. 17.* Haec gratia DEI nostri saluatis *Tit. II. 11*, *χρηστότης, καὶ Φιλανθρωπία* DEI nostri saluatoris *Tit. III. 4*, ad salutem non postulat propriam hominis operationem *Rom. IV. 5*, sed ad diuitias iustitiae, et satisfactionis Christi hominem peccatorem ablegat, *Rom. V. 20*, *Ephes. II. 7*, parataque esse omnia docet, *Luc. XIV. 17. 18*, nisi fidem, a parte hominis, requirit *Aët. XVI. 31*. superabundans est prae omni peccatorum multitudine et pondere, *Rom. V. 20*, supponit vniuersalem Patris benevolentiam, *1 Tim. II. 4*, fundatur in fraterna I. C. redemptione, *1 Tim. II. 6*, includit gratiam Spiritus S. adplicatricem, *1 Cor. XII. 3*, offertur in medijs salutis, *2 Cor. V. 18-20*, recipitur fide, secundum ordinem salutis a DEO in nobis efficienda, *Coloss. II. 12*, *1 Cor. VI. 20*. si

dei tandem Christianae, quae creditur, cuius Apostolus mentionem facit, *b. l. com. 3*, est fundamentum, et euangelium ipsum. *Actor. X. 36.*

Posita gratia DEI, ponitur hominum, quibus illa offertur, et applicatur, summa obligatio, ut nimirum ea recte utantur, eam rite collocent, in salutarem sibi, quo DEVS honoratur, Christusque glorificatur, vsum vertant, vitentque ea, quae tanta gratia indignos eos possint reddere, *2 Cor. VI. 1*, *1 Cor. VI. 20*. Is rectus vsus flagitat cor, ob peccata, e lege agnita, vere contritum, iustamque DEI vindictam humillime exhorrescentem, *Iesa. LVII. 15*, *Ierem III. 13*, *1 Job. I. 9*, flagitat fidem non fucam, qua tantam homo sibi adplicet gratiam, *Io. III. 16. 18*. *Phil. III. 9*, *Act. X. 43*, requirit etiam renouationem cordis, *Ephes. IV. 12 seqq.*, ut fides operetur intimam mentis erga tantum benefactorem gratitudinem, *Coloss. I. 10-13*, *Luc. VII. 47*, imitationem Christi, *Luc. IX. 23*, *Phil. II. 5*, sanctitatem vitae, *1 Petr. I. 15 seqq* *1 Io. II. 6*, crucifixionem carnis *Gal. V. 24*, *Tit. II. 12*, ut DEO fructus homo ferat, locupletes, *Io. XV. 1 seqq.*, *Phil. I. 15*, Christusque in illo viuere cognoscat. *Gal. II. 20.*

Ea omnia, qui negligit, et contraria facit, ille gratiam non collocat recte, sed transfert in aliud institutum, et ad prauum scopum dirigit, hinc in abusum trahit. Faciunt hoc omnes, qui aut nolunt sobrie obseruare ordinem salutis, fidem iactantes, antequam de peccatis serio doleant, accedentesque ad euangelium profano corde, et manu quasi sacrilega; aut, qui cum accepta gratia, cum dulci euangelio putant stare posse peccati dominium, prauarumque concupiscentiarum expletionem, effrenamue carnis licentiam, aut, quod peius est, qui ipsam doctrinam corrumpunt, docentes, legem per Christum exauertorata esse, libertatem christianam inuoluere viuendi licentiam, omniaque, modo Christum fateamur, in saluo esse; semel enim conuersis in damnationem cedere nihil! Ita, qui aut docent, aut agunt, sunt μετατιθέντες τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, hinc gratiae contemptores.

Notat autem in impijs, qui tunc subingressi erant, Apostolus μετατιθέντων εἰς ἀσέλγεια. Vox ἀσέλγεια in N. T. frequenter

ter occurrit, non quidem semper eodem sensu et de actu eodem speciali, impuritatis tamen, lasciuiae spurcitiei, in verbis, ac gestibus, naturali honestati repugnantibus, obfoenitatisque significatum semper habet; quo etiam sensu apud profanos scriptores, vtplurimum occurrit. Hinc omne lasciuiae, procacitatis, libidinis et carnalis voluptatis genus includit. *vid. LEIGHII Crit. S. & STOCKII Clauem N. T.* ad hanc vocem, Generalissimo B. LVTHERVS sensu reddidit: *Muthwillen. ZINZENDOREIVS: Unverschämte Büberey.* Videtur autem, Apostolum h. l. ad carnalem et infandam lasciuiam vtique respicere, licet cum pluribus aliis impietatis operibus coniunctam; id quod aperte satis docet *com. 7.* vbi hos ἀσεβείς componit cum Sodomitis, qui fornicationem expleuerunt, et post aliam carnem abierunt; & *com. 12.* eos adpellat: σπιλάδες, quam vocem LVTHERVS apte reddidit: *Unfläther*, pessimorum hominum colluuiem; tandem *com. 8.* ἀόρατοι μὴ ἀόρατοι, carnem polluentes; *conf. 2 Petr. II. 18.* Hac ἀσεβείας abnegari ait Apostolus DEVM unicum Despotam, Dominum nostrum Iesum Christum. Verbum; ἀνεγομᾶν, tum recusationis, tum negationis et abnegationis sensum habet. Hoc loco, et parallelo, *2 Petr. II. 1.* vtraque significatio obtinere videtur. Per se sequitur, quod, qui Christum recuset, is eum in tantum neget, et contra. Qui Christum non fatentur illum, qui est, sed fingunt alium, vt *Arriani, Photiniani, Sociniani*, quibus Christus est nudus homo, aut, non φύσει θεός; illi, quamuis Christum extus honorare videantur, tamen illum negant. Qui illum, DEVM quidem esse, admittunt; pro nobis autem plene satisfecisse, aut, meritum eius ad nostram iustificationem sufficere, vel requiri vnice, abnuunt, quod docent *Fanatici, & Pontificii*; illi reuera eum in tantum negant, nec puram de eo doctrinam custodiunt. Qui Christum, eiusque meritum pure quidem fatentur; sed eius merito peccandi licentiam sibi accreuisse putant, *Rom. VI. 1.* Christumque seruum peccati faciunt, *Gal. II. 17.* nolentes agnoscere, eum sibi acquisuisse populum peculii, aemulum bonorum operum *Tit. II. 14.* velleque nostram sanctificationem, *2 Cor. VII. 1.* *1 Thess. IV. 3-7.* qui fidem in Christum ore iactant, sed operibus ipsis excutiunt, Christumque denuo cruci-

eifigunt, Ebr. VI, 6. Illi actu ipso, et operibus eum negant: quem admodum DEVM ipsum negare dicuntur, qui eum quidem profitentur, ita tamen viuunt, quasi, non esse DEVM, crederent. *Tit. I. 16.* Quum ergo apostolus Iudas, ἀρνησάμενος χριστὸν θεόν, et quidem, ἀσελγεία, atro calamo notet: manifestum est, operibus certe, et vita scelestissima, hos eum abnegasse. *Conf. v. 7. 8. 13.* Dubium autem nullum est, quin ipsa etiam doctrina sua, negauerint Christum, corruerintque coelestem de eo veritatem. Apostolum hoc non minus innuere, docet abnegationis obiectum, quod est, *unicus despotā DEVS, & Dominus noster I C.*, quae plenior Christi denominationatio sensum reduplicatiuum habet, et indicat, quod hi pessimi homines Iesum, vt DEVM, et Messiam, negauerint.

De vtroque nobis apertius constabit, edoctis, quinam fuerint illi *subingressi ἀσεβείας*, de quibus Apostolus sigillatim, testis licet eorum nomine, h. l. loquatur, et contra quos *fidem sanctis datam omni contentione tuendam* commendat? v. 3. Conueniunt autem, viam praelucente Historia ecclesiastica, et Chronologia, in hoc fere omnes exegetae, Apostolum vtrumque, Iudam h. l. & Petrum, 2 *Epist. II. 10 seqq.* digitum praecipue intendere, tum in *Simonem Magum*, aut potius in eius discipulos; tum etiam in *Nicolaitas*, qui deinde *Gnosticorum* nomen sibi tribuerunt, certe nouam progeniem *Gnosticos* habuere. A prima enim ecclesiae N. T. natiuitate, & infantia, Christi regno suum opponens, diabolus, suscitauit homines, et doctrina, et moribus corruptissimos, idque curauit, vt, hinc mendaciis, et pestiferis erroribus, hinc, sceleratae vitae exemplis, ecclesiam turbaret, et seduceret, regnoque tenebrarum, quantum efficere posset, aucto, adsecras Christi fideles, numero semper pauciores, tandem extirparet. Docuit etiam, proh dolor! experientia, per seductionis viam plus, quam externa violentia, et dirissimis persecutionibus, ecclesiae cacodaemonem nocuisse, Paulus Apostolus in suis epistolis, quotiesne conqueritur, de *falsis*, ecclesias turbantibus, lege euangelium vitiantibus, *fratribus!* vnde ad Galatas integram epistolam scribendi ansam sumit. Quamne nociuos veritati fuisse oportet, quos idem Apostolus adpellat; *caecos, et malos operarios, Phil. III, 2*, optatque,

DE

ut abscondantur ecclesiam inquietantes. Gal. V. 12. Quid non iam tum gliscebat mysterii iniquitatis, vnde tantam praenuntiat, post secutam, apostasiam! 2 Thess. II. 7. Quid moliti sint Phygellus, et Hermogenes? 2 Tim. I. 15, Hymenaeus et Philetus 2 Tim. II, 17, specialius quidem, memoriae non proditur; sufficit tamen, tales fuisse, qui defecerint ab apostolica doctrina, et, quorum errores, gangraenae pascenti apostolus comparet. D. Ioannes, num sine causa mentionem iniicit eorum, qui ex ecclesia Christi exierunt, aitque, de ecclesia non fuisse, 1 Ioa. II. 19. Num sine causa hortatur ad probandum spiritus? adiicitne, Pseudoprophetas multos iam tum exiisse? 1 Epist. IV. 1, hosque negare, Iesum esse Christum, ibid. v. 2. 3, 2 Epist. v. 7. 9. 10. Quum ergo idem Apostolus, vel potius ipse Filius DEI, iam illo tempore nominet, et detestetur Nicolaitas, Apocal. II. 6. 15. adhaerentesque doctrinae Balaam, quorum sit, comedere idolothya, et scortari, ibid. com. 14, manifestum est, homines, doctrinam moresque corrumpentes iam tum inualuisse, et eosdem esse, contra quos, eodem aevo, Petrus et Iudas, imaginem eorum exactius pingentes, iusto zelo pulsi, scripserint. Vixisse illo tempore etiam Menandrum, Ebionem, et Cerinthum, contra quos Deitas Christi vindicanda erat, nequit negari. Simon vero Magus hypocrita ille, de cuius conversione quidem, at et nequitia, pauca narrat Lucas, Actor. VIII. ad pristina, immo ad longe peiora, relapsus, primus fuit compertus haereticus, multos seducens, et post se trahens, e quorum turpissima colluue tot pestiferae cohortes, quot ecclesiam deinceps infestarunt, detestandae haereses, originem traxerunt. Vnde Simon Magus, πατήρ, καὶ ἀναρχὸς ἀίρεσεων, merito solet adpellari. An inter haereticos sit iure nominandus? dubitat Reuerendiss. DN a MOSHEIM, in Inst. Hist. Christian. Antiqu. pag. 122, vultque, inter hostes potius Christi esse recensendum, quia honoris et gloriae, seipsum Christo opponens, illi reliquerit nihil. Verum, perinde est, vtut spectetur; sufficit, Christum abnegasse quam maxime, ad quem tamen erat conuersus ante; discipulosque habuisse quamplurimos, semper nouas haereses suscitantes. De IO. CHRIST. EDELMANNO idem quaeri, et diuerso sensu, adfirmari et negari posset hodie.

his, hominis pestilentissimi, & adsecularum eius, *Simonianorum*, tum quoque *Nicolaitarum*, siue separatim, siue coniunctim eos spectes, non minus pestifera fuere dogmata, quam infanda libidine polluti mores. Quare non minus ἀσελγεία abusi sunt gratia DEI, quam Dominum nostrum I. C. doctrina vere abnegarunt. De utroque dubitare nequit, qui consulit Historiae ecclesiasticae scriptores: Adeo GOTTFR. ARNOLDVS ipse: in *der Kirchen- und Ketzer-Historie*, illud simpliciter negandi, locum non inuenit, quamuis, an omnia, quae de dictis haeresiarchis, eorumque doctrina & moribus, a viris, ab hoc saeculo remotioribus traduntur, satis fundata sint? more suo subdubitet, fidemque scriptorum faciat sublestem. Vt tam errorum, quam flagitiorum, *Simonianorum*, *Nicolaitarum*, *Gnosticorumque* catalogum hic exhibeam, spatium non permittit. Confluunt omnia in illam summam, quam exhibent supra adlegata Iudae, et Petri, Apostolorum, verba. Quod enim de horum haereticorum non minus erroribus, totam Christianam fidem euertentibus, quam, de morum abominationibus, tradunt scriptores ecclesiastici: IRENAEVS, EPIPHANIVS, NICEPHORVS, PHILASTRIVS, AVGVSTINVS, quibus adde, B. ITTIGIVM, de *haeresiarchis priorum Saeculorum*, et COLBERGIVM, de *Orig. et Progressu haeresium*, SAGITARIUM item MICRAELII, KRANZII, *Hist. Eccl.* & plures; hoc ita comparatum est, vt peiora vix possint ex orco excitari. Conf. de coetereo CHISTOPH. SAM. MARTINI, *Comment. super Iudae Apost. Epist. Cathol.* pag. 133, seqq. & B. DN. D. IO. FECHTIVM, de *certaminis fidei aduersus impietatem idea*, ex *Epist. Iudae catholica*: Rost. 1696, pag. 9, seq. Quod maxime mirum est, coenosi hi homines insignem sibi tumide arrogantes scientiam, iactaruntque angelica alloquia, coelestes reuelationes et visiones, pro more impostoribus semper solemnibus!

Quemadmodum, ergo ex iis, quae, pro patio proposito, haecenus disserui, satis patet, non minus *Iudam* Apostolum, in excitato suae *Epist. Cathol. com. 4.*, quam *Petrum*, 2 *Ep. Cap. II. fere toto*, loqui, de pestilentissimis ecclesiae sui temporis corruptoribus, *DEVM*, vnicum dominatorem, et *Dominum nostrum I. C.* abnegantibus, gratiamque eius in lasciuam transmutantibus. Ita non erramus, adherentes quod

quod ad successura etiam ecclesiae tempora simul respexerint; propheticis spiritu indicantes, talia ecclesiae carcinomata in suo genere numquam esse defutura. Petrum *l. c. com. 2.* tempora quoque futura innuere, pariter atque Paulum *2 Tim. III. 1 seqq.*, ipsa littera docet. Rerum, quae in ecclesia contigerunt, plane ignarus esset, qui tales, DEVM, Christumque, aut doctrina, aut operibus, aut vtrisque, sigillatim etiam effrena ἀσέλγεια abnegantes, cum aevo apostolico defuisse, nec per sequentia saecula quosque, a Cacodaemone excitatos esse, adfirmaverit. Possent sane huius farinae homines veteris et recentioris aevi, nominari quamplures. Possent speciatim de Cleri Romani, inter quem & Cardinales, et ipsi Papae, testibus ipsis historicis Pontificiis, frequenter eminuerunt, satis manifesta, et dudum explorata ἀσέλγεια differere. Legatur vel unicus ANT. GAVINI *Passepartout de l'Eglise Romaine*. Possent recentioris colluuii *Ronsdorffianae* mentionem iniicere. Sed ab omnibus istis abstraho, christianum lectionem solum obtestatus, vt oculos conuertat in ZINZENDORFIVM, eiusque cateruam, videatque, an in hoc hominum genus (non omnes, agmen ZINZENDORFII sequentes illaqueatos, miseros, bonae mentis homines, externa sanctitatis larua fasci- natos, intelligo; sed Comitibus intimos, intimioris chori confortes, *die Chor-Verwandten, die Kreuzluftvögelin, die ganzen Hertzeln, die den Plan im gantz.en angenommen, die auf; ganze geformet sind*) apprimere quadret illud Apostoli? *subreperunt* (non vocati, sed superbia, et reformatismi intempestiui spiritus incitati, per fraudes, et pietatis simulationem) *impii homines, olim praescripti in hoc iudicium, qui DEI nostri gratiam transmutant in lasciuiam, et solum Dominatorem DEVM, et Dominum nostrum I. C. abnegant?* - Errores enim Zinzendorffiani in doctrina, a tot Theologis detecti et confutati, vid. vel solius S. Reu. Dn. D. CAROLI GOTTL. HOFFMANNI, *Herrnbusische Grund- Irthümer*, tales & tanti sunt, vt DEVM verum abnegent, S. Scripturam conculcent, legem tollant, ordinem salutis deprauent, Christum, et eius vulnera et meritum, licet semper in ore gestent, fannus tamen excipiant, et spurcissimis cantilenarum suarum deliramentis opprobrio habeant, veram conuersionem destruant, vitae sanctimoniam, omnia, quae volunt, sibi permittentes, tollant, Christianam denique religionem totam turpiter corumpant. Mores autem huius cateruae, et viuendi ratio, maximam partem in fraudes, impietates clandestinas, petulantias, et praecipue

cipue, *εις ἀσέλγειων*, exuta verecundia, vt innocentiae statum referant, omni, intolerabilem abeunt. Ita, vt impurus, quo reguntur, spiritus, se vbiq;e prodar; testibus lasciuus ipsorum, quibus res sacratissimas conspirant, canticis, institutisque clandestinis, quae post plures, luci nunc expofuit plenissime illorum transfuga HENR. IOACH. BOTHE, in *der Beschreibung des nunmehr ganz entdeckten Herrnbathischen Ehegeheimnisses, nebst dessen 6 Grundartikeln. P. I.* cui nuperrime accessit *Pars II. nebst 17 Grundartikeln*. Examinet quiuis cordatus nequissimam hanc cohortem ad 2 *Tim.* III. 1-6, 2 *Petr. II. tot. Iudae. 4-23*, iudicetque, ane ea omnia eidem competant, et singula? ita, vt *Zinzendorffianus* recte quis adpellauerit *Neo-Nicotaitas*, et *Neo-Gnosticos*. Quare ab hac colluuii Dn. WESLEY, *senior, Methodistarum* in Anglia Caput, postquam ZINZENDORFIVM penitus cognoscendi occasione habuit, merito diuertium fecit; referente Dn. M. GÉ-ORG. WILH. ALBERTI, in *denen Briefen vom neuesten Zustand der Religion etc. in Großbritannien, pag. 149*. Non possum, quin huc transcribam *Comitis de ZINZENDORF* verba, quibus, in litteris ad memoratum Dn. WESLEY datis, sequentia rotunde profitetur: *abnegationem omnem respuit, conculcamus: Facinus credentes, omne, quod volumus, et nihil ultra Mortificationem omnem videmus. Nulla purificatio praecedit perfectum amorem!* Ex his enim solis, cuius spiritus progenies sit hic homo? satis tuto colligitur. Ita diabolus semper ludit vetustam fabulam, mutata duntaxat externa scenae facie, nec ab hoc opere desistet, prius, quam saeculi finem faciet Christus aduenturus in gloria.

Nos, Ciues Honoratissimi! hanc hominum pestem fugiamus! hanc im-mundam colluuiem, meritum et vulnera Christi ad licentiosam vitam et in *ἀσέλγειων* transferentem, serio detestemur, sanctitatisque specie singulari incedentes spiritus ad lapidem verbi diuini lydiium prudenter probemus! Sub illa enim larua incedens diabolus, seque in lucis angelum transformans, eo peior, et furiosior est, quo minus hac specie aperte terret, sed simplicioribus potius blanditur, vt perimat eo certius. Quare, a diabolo sanctulo libera nos Domine! Feruidissimis precibus inuocemus DEVM, vt ecclesiam suam ab hac peste *Zinzendorffiana* quantocivus liberet, reducatque in viam animas misere seductas. Deuota mente DEO, nostro redemptori, agamus gratias, pro ineffabili, quo animam pro nobis posuit, amore; vulnera eius exofculemur vera fide, in vitae sanctimoniam haud fucata influente! Gratiam DEI nostri redemptoris collochemus iusto loco, non transferentes ad vitae licentiam, sed ad plicemus ad morum castitatem, omnemque Christianam perfectionem! *Ita glorificabitur Christus per nos, et spiritu & corpore, quae sunt DEI. 1 Cor. VI. 20. Tandem; Firmum fundamentum DEI subsistit, habens sigillum hoc: Nouit Dominus, qui sui sunt, et desinat ab iniustitia, omnis, qui nominat nomen Christi. 2 Tim. II. 19.*

P. P. SVB SIGILLO PRO-RECTORALI,
DOM. QVINQVAGES. ANNO MDCCLII,

64199

A13 64 199

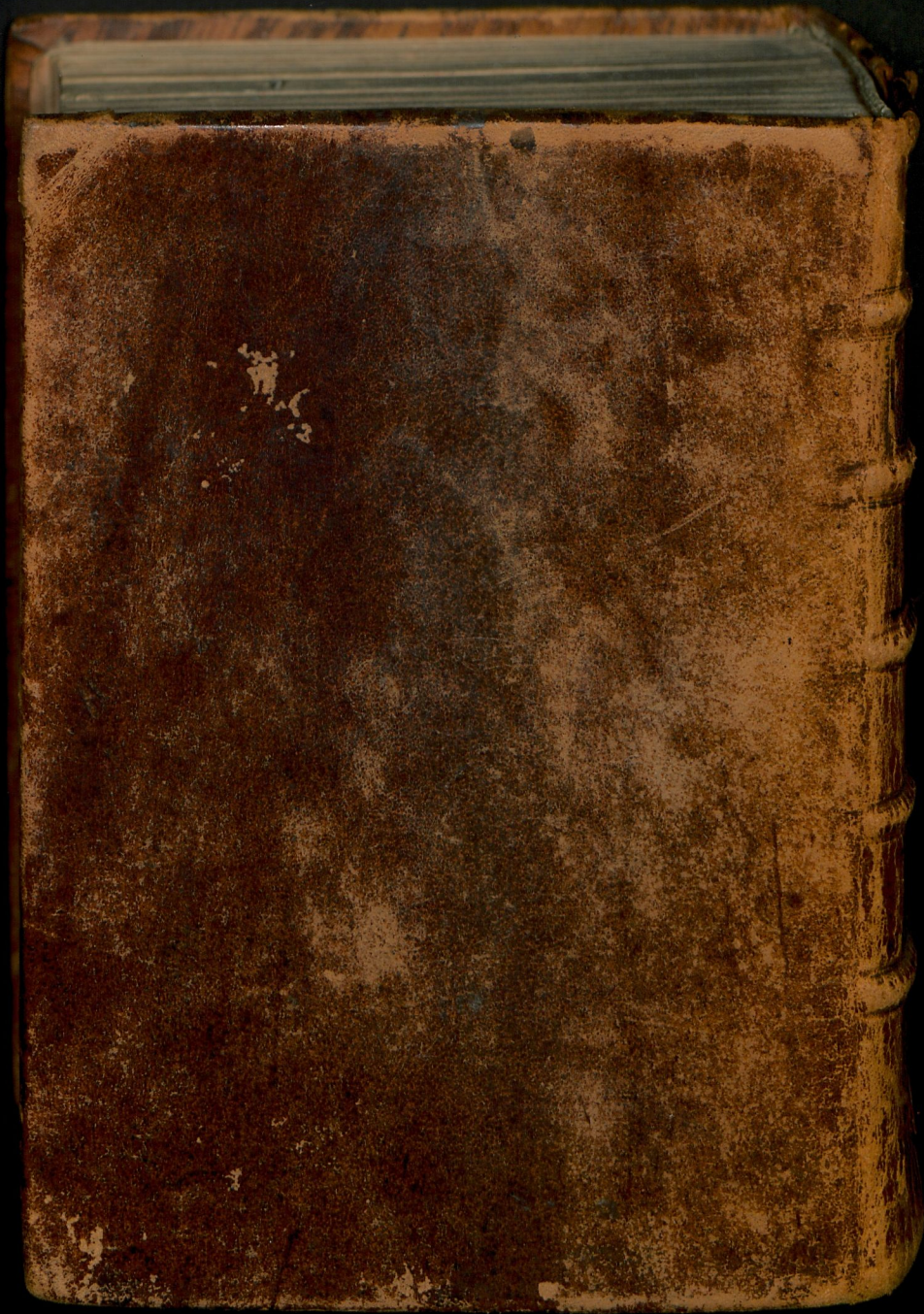
ULB Halle 3
001 970 631

TA → 2C

VD 17

Farbkarte #13

B.I.G.

ADEM. MAGNIFICENTISSIMO;
 SIMO PRINCIPE;
 AC
 DOMINO,
 FRIDERICO,
 IPE HEREDITARIO
 S MECLENBURGICI,
 LORVM, SVERINI, AC RACEBURGI,
 AITE SVERINENSI,
 ET STARGARDIAE TERRARVM
 DOMINO,
 OSTRO CLEMENTISSIMO.
 S QUADRAGESIMALE,
 ICAE PIAE RECORDATIONI SACRVM,
 INDICIT,
 S, DEVOTEQVE TRANSIGENDVM,
 S ACADEMICIS;
 RO OFFICII PARTIBVS,
 IO COMMENDAT,
 ETIAM OCCASIONE
 DE
 OSTRI GRATIAM
 AM TRANSMVTANTIBVS
 DAE, COMM. IV.
 NVLLA DISSERIT,
 EMIAE PRO-RECTOR
 ENRICVS BECKER;
 S. THEOL. D. ET P. P. O.
 ROSTOCHII,
 ADLERI, SERENISSIMI DVCS AVLICI,
 ACADEMIAE TYPOGRAPHI.